

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA OSTROVAR c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 35207/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 septembrie 2005

DEFINITIVĂ

15/02/2006

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Ostrovar c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl G. BONELLO,
Dl R. MARUSTE,
Dl S. PAVLOVSKI,
Dl L. GARLICKI,
Dl J. BORRERO BORRERO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 25 august 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 35207/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Vitalie Ostrovar („reclamantul”), la 28 octombrie 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vitalie Nagacevski, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul s-a plâns, în special, de condițiile sale de detenție, de încălcarea dreptului său la corespondență cu mama sa, a dreptului său de a avea întrevederi cu soția și fiica sa, precum și de faptul că nu a avut un recurs efectiv cu privire la încălcările drepturilor sale garantate de articolul 3 și articolul 8 ale Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

6. Printr-o decizie din 22 martie 2005, Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții), iar Camera a decis, după consultarea părților, că o audiere cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară (articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul s-a născut în 1974 și locuiește în Chișinău. Reclamantul este fostul ajutor superior al procurorului sectorului Centru din Chișinău.

1. Contextul cauzei

9. La 24 iulie 2002, reclamantul a fost arestat de Serviciile Secrete din Republica Moldova, fiind acuzat de luare de mită. Mai târziu, acuzațiile au fost modificate în trafic de influență.

10. La 15 august 2002, Tribunalul municipiului Chișinău a dispus arestarea preventivă a reclamantului pentru o perioadă de treizeci de zile. Arestul preventiv a fost, mai târziu, prelungit prin încheierile Judecătoriei sectorului Buiucani din 2 septembrie 2002 și 10 octombrie 2002.

11. La 15 noiembrie 2002, Curtea de Apel a dispus eliberarea reclamantului din arest.

12. La 4 aprilie 2003, reclamantul a fost condamnat de Curtea de Apel la zece ani de închisoare. El a fost încarcerat imediat. Reclamantul a contestat cu apel această hotărâre. Rezultatul procedurilor nu este cunoscut Curții.

2. Condițiile de detenție a reclamantului în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției

13. Plângerile reclamantului cu privire la condițiile de detenție se referă la două perioade de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției și anume, între 18 octombrie 2002 și 15 noiembrie 2002 și, respectiv, între 4 aprilie 2003 și 13 decembrie 2003.

(a) Declarațiile reclamantului

14. Reclamantul pretinde că a fost deținut într-o celulă de 25 m², uneori împreună cu mai mult de douăzeci de persoane. Acolo erau douăzeci de paturi din metal, fără saltele sau cuverturi și nu era posibil întotdeauna de a avea acces la un pat din cauza supraaglomerării. După depunerea cererii sale la Curte, el a fost transferat într-o celulă mai mică de 15 m², unde el pretinde că a trebuit să doarmă pe rând, din cauza supraaglomerării și unde condițiile de detenție erau, aparent, considerabil mai proaste decât anterior.

15. Fumatul în interiorul celulelor nu era interzis de reglementările interne ale închisorii, iar din cauză că lipseau spațiile pentru fumat, deținuții erau nevoiți să fumeze în interiorul celulei. Reclamantul suferea de astm, iar administrația închisorii știa despre acest lucru, deoarece el a fost reținut și adus la închisoare la puțin timp după efectuarea într-un spital a unui tratament împotriva astmei, spital unde, de altfel, a și fost reținut. Din cauza

expunerii la fumul de țigară, reclamantul a suferit multiple crize de astm, care, de obicei, aveau loc de două sau trei ori pe zi.

16. Nu exista asistență medicală corespunzătoare. Deși exista personal medical în închisoare, capacitatea acestuia era limitată din cauza lipsei medicamentelor. Reclamantul a cerut medicului închisorii de multe ori acordarea asistenței medicale, însă a fost refuzat. Lui i s-a spus că închisoarea nu avea medicamentele necesare. Din pricina lipsei medicamentelor, el a trebuit să suporte crizele și să aștepte trecerea lor, fiind obligat să stea în poziție verticală. Crizele sale au devenit mai frecvente și au început să dureze mai mult. În timp ce medicul închisorii știa că reclamantul suferea de astm, el a dat permisiunea sa pentru ca reclamantul să fie plasat într-o celulă cu fumători. Reclamantul a trebuit să se bazeze doar pe medicamentele transmise de familia sa.

17. Situația sa a fost înrăutățită de faptul că fereastra celulei era închisă cu jaluzele și prin ea nu pătrundea aer proaspăt. Mai mult, celula nu era prevăzută cu un sistem de ventilare, fiind din acest motiv foarte umedă.

18. Din cauza lipsei încălzirii și a izolării termice, celula era foarte rece pe parcursul iernii și foarte caldă pe parcursul verii.

19. Jaluzelele de la ferestre nu permiteau pătrunderea luminii solare. Totuși, administrația închisorii a limitat livrarea electricității în celule la numai șase ore pe zi; prin urmare, deținuții trebuiau să trăiască în întuneric și aveau mari dificultăți la pregătirea hranei.

20. Celula era aprovizionată cu apă numai timp de zece ore pe zi, iar câteodată mai puțin. Accesul la apa caldă era limitat la numai o dată în cincisprezece zile. Nu existau spații pentru spălarea și uscarea hainelor. Deținuții trebuiau să-și usuce hainele în celulă.

21. Din cauza asistenței medicale insuficiente și a condițiilor de igienă proaste, celulele au fost infectate cu ploșnițe, păduchi și furnici. Colegii de celulă erau expuși la boli infecțioase ca tuberculoza, infecțiile respiratorii și ale pielii.

22. Veceul era situat la 1.5 metri de masa folosită pentru a mânca și era în permanență deschis. Era imposibil de a preveni mirosul urât, din motivul lipsei aprovizionării corespunzătoare cu apă și a lipsei produselor de curățat.

23. În închisoare nu exista bibliotecă, iar deținuții nu aveau acces la ziare sau alte publicații. Nu existau spații corespunzătoare pentru recreare sau exerciții.

24. Mâncarea servită deținuților era de o calitate foarte proastă. Ea consta din apă fiartă cu un miros urât și era aproape necomestibilă. Reclamantul a declarat că Guvernul cheltuia 2.16 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 0.14 euro (EUR) în acea perioadă) pentru hrana zilnică a unui deținut, în timp ce prețul unei pâini era mai mult de MDL 3.

(b) Declarațiile Guvernului

25. Reclamantul a fost deținut în celula nr. 16 cu o suprafață de 28.4 m², prevăzută pentru paisprezece deținuți și în celula nr. 138 de 19.3 m², prevăzută pentru zece deținuți.

26. În conformitate cu articolul 17 al Legii cu privire la arestarea preventivă, reclamantul ar fi putut cere administrației închisorii să fie mutat într-o altă celulă cu nefumători.

27. Deținuților le-a fost acordată asistență medicală în conformitate cu legea. Atunci când un deținut necesita asistență medicală care nu putea fi acordată de medicii de la închisoare, el putea fi dus la un spital ordinar. Închisoarea era aprovizionată cu medicamente de către stat; totuși, atunci când în închisoare lipseau anumite medicamente, deținuții aveau dreptul să le primească de la rudele lor. Deoarece reclamantul a fost asigurat cu toate medicamentele necesare, nu a fost întocmit un raport medical care să prescrie alte medicamente.

28. Administrația închisorii știa că reclamantul suferea de astm. Potrivit Guvernului, registrul închisorii prevedea că reclamantul a cerut asistență medicală de două ori, la 2 septembrie și la 5 noiembrie 2003. În observațiile sale din 31 mai 2004, Guvernul a declarat că, la 5 noiembrie 2003, el a fost consultat de un medic și i s-au prescris medicamente. Guvernul nu a prezentat Curții o copie a registrului închisorii.

În observațiile sale suplimentare cu privire la fondul cauzei din 10 mai 2005, Guvernul a susținut că reclamantului i-a fost acordată asistență medicală și administrate medicamente în ambele zile în care el le-a solicitat. Guvernul a prezentat o copie a unui raport scris de mână din 13 mai 2004, în care un medic al închisorii a informat medicul-șef al închisorii că reclamantul a fost examinat de către el la acele date și că i-au fost date medicamente.

29. Ventilarea celulelor era efectuată prin deschiderea ferestrelor, aerisirea celulelor pe parcursul plimbării deținuților și prin sistemul comun de ventilare.

30. Încălzirea era asigurată de sistemul autonom de încălzire al închisorii, care folosea gaz natural și cărbune.

31. Celulele erau iluminate natural, iar electricitatea era livrată în celule în mod continuu.

32. Celulele erau asigurate cu apă din robinet în permanență și, prin urmare, deținuții beneficiau de un nivel corespunzător de igienă. Guvernul, de asemenea, a declarat că deținuții aveau acces la apă caldă.

33. Veceurile erau separate de restul celulei printr-un perete, pentru a se asigura intimitatea deținuților.

34. Celulele erau echipate cu radiouri, uneori, chiar și cu televizoare.

35. Reclamantul beneficia de dreptul la o plimbare zilnică la aer liber, timp de o oră, cu posibilitatea efectuării de exerciții.

36. Deținuții erau asigurați cu hrană gratuită, în conformitate cu normele prevăzute de Guvern, iar calitatea hranei era satisfăcătoare. Închisoarea era aprovizionată zilnic cu pâine, ulei vegetal, legume, ceai și zahăr. Din cauza finanțării insuficiente, includerea în meniu a cărnii, a peștelui și a produselor lactate era făcută conform posibilităților. Totuși, deținuților li se permitea să primească, o dată pe lună, un colet cu alimente de la rudele lor. Mai mult, deținuții aveau dreptul să cumpere mâncare de la magazinul închisorii cel puțin o dată pe lună și să cheltuiască până la MDL 18 (echivalentul a EUR 1.2 în acea perioadă).

37. Administrația închisorii nu a efectuat nicio acțiune pentru a umili reclamantul și nu a existat intenția de a umili sau înjosi reclamantul.

3. Pretinsa cenzurare a corespondenței reclamantului

(a) Declarațiile reclamantului

38. Scrisorile trimise lui de către mama sa nu întotdeauna ajungeau la el. În sprijinul acestei declarații, reclamantul a trimis Curții o chitanță a unei scrisori recomandate cu aviz de primire, expediată lui de către mama sa la 1 octombrie 2003, care nu a ajuns la el niciodată.

(b) Declarațiile Guvernului

39. Conform articolului 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă, persoanele deținute necesitau autorizare scrisă de la autoritatea responsabilă de cauzele lor pentru a putea corespunde cu familiile lor. Reclamantul nu avea o autorizare de a corespunde sau a comunica prin telefon cu rudele sale din pricina gravității infracțiunii de care era învinuit și în interesele justiției.

4. Pretinsa ingerință în dreptul reclamantului de a avea întrevederi cu soția și fiica sa

(a) Declarațiile reclamantului

40. Reclamantul, de asemenea, declară că a fost împiedicat să-și vadă soția și fiica și că el nu putea comunica prin telefon cu ele.

41. La 30 iunie 2003, reclamantul împreună cu alți deținuți din celulă au depus o plângere Procurorului General, în care reclamantul s-a plâns *inter alia* de interdicția de a primi vizite, inclusiv de lungă durată, de la familia sa și de la alte persoane. Deținuții au cerut Procurorului General să indice administrației închisorii să le permită întrevederi de lungă durată, convorbiri telefonice și alte tipuri de contacte cu rudele lor.

42. La 7 iulie 2003, Procuratura Generală a informat reclamantul că plângerea sa a fost transmisă Procuraturii municipale Chișinău.

43. La 25 august 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au scris o nouă scrisoare Procuraturii Generale, plângându-se de lipsa răspunsului din partea Procuraturii municipale Chișinău la scrisoarea lor. Deținuții au

repetat plângerile lor cu privire la interdicția de a avea întrevederi cu rudele și de a avea convorbiri telefonice cu ele și s-au plâns de pretinsa violare a articolului 3 al Convenției.

44. La 28 august 2003, reclamantul a primit o scrisoare din partea Procuraturii municipale Chișinău, care data din 9 august 2003, prin care plângerile sale cu privire la interdicția întrevederilor au fost respinse. În special, scrisoarea prevedea: „...toate drepturile persoanelor arestate preventiv sunt prevăzute în articolului 16 al Legii cu privire la arestarea preventivă. Astfel de drepturi ca convorbirile telefonice și întrevederile de lungă sau scurtă durată din partea rudelor sau a altor persoane nu sunt prevăzute în această lege. Faptul că aceste drepturi nu sunt expres interzise nu înseamnă că ele sunt garantate.”

45. La 1 septembrie 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au contestat refuzul procurorului din 9 august 2003 la Judecătoria Rîșcani. Bazându-se pe articolul 8 al Convenției și pe legislația națională, ei s-au plâns de refuzul administrației închisorii și ale procurorului de a asigura dreptul lor de a avea întrevederi, inclusiv de lungă durată, cu rudele lor, convorbiri telefonice și alte tipuri de contacte cu rudele și cu alte persoane. Ei au solicitat instanței să oblige procurorul să soluționeze problema lor. De asemenea, ei au cerut instanței să examineze cauza în prezența lor.

46. La 11 septembrie 2003, Procuratura Generală a scris reclamantului o scrisoare în care a respins plângerile.

47. La 3 noiembrie 2003, reclamantul și deținuții din celula sa au depus o cerere suplimentară la Judecătoria Rîșcani cerând examinarea cererii lor din 1 septembrie 2003. Ei au susținut că, în conformitate cu Codul de procedură penală, instanța era obligată să examineze cererea lor în termen de zece zile de la primirea acesteia. Omisiunea instanței de a respecta acest termen a constituit o încălcare a dreptului lor la un recurs efectiv în sensul articolului 13 al Convenției.

48. Între timp, la 23 octombrie 2003, judecătorul V.M. de la Judecătoria Rîșcani a examinat cererea reclamantului și a deținuților din celula sa din 1 septembrie 2003 în absența lor și a respins-o. Instanța a considerat că cererea avea un caracter general și nu se referea la evenimente specifice. Instanța a emis o hotărâre cu numărul 13-69/03, care data din 23 octombrie 2003.

49. La aceeași dată, același judecător de la Judecătoria Rîșcani a examinat o cerere a altor deținuți de la închisoarea din localitatea Cricova cu privire la pretinse abuzuri din partea poliției în timpul unei răscoale din închisoare și a respins-o. Hotărârea instanței avea același număr și aceeași dată ca și hotărârea în privința reclamantului și a deținuților din celula sa.

50. La 29 ianuarie 2004, Judecătoria Rîșcani a informat reclamantul și deținuții din celula sa că cererea lor a fost respinsă la 23 octombrie 2003.

51. La 4 martie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au scris o scrisoare Judecătoriei Rîșcani cerând o copie a hotărârii sale din 23 octombrie 2003.

52. La 10 martie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au contestat cu recurs hotărârea din 23 octombrie 2003 la Curtea de Apel Chișinău. În recursul lor, ei au indicat *inter alia* că Judecătoria Rîșcani a examinat cauza lor în absența lor și că nici măcar nu le-a transmis o copie a hotărârii sale.

53. La 26 martie 2004, Judecătoria Rîșcani a trimis reclamantului și deținuților din celula sa o copie a hotărârii sale din 23 octombrie 2003, care se referea la răscoala din închisoarea din localitatea Cricova.

54. La 14 aprilie 2004, reclamantul și deținuții din celula sa au trimis o nouă scrisoare Judecătoriei Rîșcani, informând-o că hotărârea trimisă lor la 26 martie 2004 nu se referea la cauza lor și au cerut o copie a hotărârii lor. Curtea nu dispune de informații dacă reclamantul și deținuții din celula sa au primit un răspuns la această scrisoare.

55. La 28 iunie 2004, Curtea de Apel Chișinău a examinat recursul reclamantului la hotărârea Judecătoriei Rîșcani și l-a respins printr-o decizie irevocabilă. În decizia sa, Curtea de Apel a indicat că reclamantul și avocatul său au fost prezenți la ședință. Totuși, partea de drept și cea de fapt se refereau la răscoala din închisoarea din localitatea Cricova și nu aveau nicio legătură cu cauza reclamantului.

(b) Declarațiile Guvernului cu privire la fapte

56. Guvernul a declarat că, în conformitate cu articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă, o persoană deținută necesita o autorizare scrisă de la organul de urmărire penală responsabil de cauza sa pentru a putea avea întrevederi cu familia sa sau cu alte persoane.

57. El pretinde că reclamantul nu neagă că el a avut întrevederi cu mama sa la 30 mai 2003, 12 noiembrie 2003 și 12 decembrie 2003.

II. MATERIALE NECONVENȚIONALE RELEVANTE

1. Acte ale Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)

58. Părțile relevante ale raportului CPT în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 11 și 21 octombrie 1998 sunt următoarele:

„77. Deținuții erau cazați cu precădere în cinci blocuri. În blocurile I, II și VII erau deținuți, în special, arestații preventiv. Minorii de sex masculin erau deținuți într-o secție a blocului III, al cărui subsol era rezervat deținuților în tranzit. Femeile dispuneau de un loc de detenție distinct, localizat în blocul V. Condamnații erau repartizați în diverse blocuri, cu excepția locurilor de detenție a detașamentului de condamnați muncitori, situate în blocul VIII. Trebuie, de asemenea, de remarcat că toți condamnații la închisoare pe viață erau cazați în subsolul blocului II.

...

80. Dimpotrivă, în toate celelalte blocuri de detenție, condițiile de trai ale majorității deținuților din penitenciar lăseau mult de dorit. În majoritatea celulelor, spațiul locativ pentru un deținut era mult sub norma minimă fixată, iar supraaglomerarea atinsese un nivel intolerabil. Astfel, de exemplu, în blocurile I și II, până la 16 persoane erau cazate în celule de 24 m², 24 persoane trebuiau să conviețuiască într-o celulă de 32 m², iar 29 persoane trebuiau să împartă o celulă de 52 m². În secția pentru minori din blocul III, 12 tineri erau plasați într-o celulă de 21 de m² și 16 într-o celulă de 23 m². Suplimentar, delegația a mai observat că în celulele de 8-9 m² erau până la patru persoane.

În afară de aceasta, în aceste celule, accesul la lumina naturală era foarte limitat, iluminarea artificială era mediocră, iar aerul era poluat și umed. Pentru deținuții aflați încă sub anchetă (adică mai mult de 700 de deținuți), situația era și mai gravă, celulele lor fiind aproape private de accesul la lumina zilei din cauza jaluzelelor metalice exterioare groase ce acopereau ferestrele. În realitate, echiparea era redusă la elementar, limitându-se la paturi metalice sau la saltele suprapuse, extrem de rudimentare și în stare proastă, la o masă și la una sau două lavițe. Mai mult, în multe celule, paturile nu erau în număr suficient și deținuții erau nevoiți să le împartă sau să doarmă în schimburi. De asemenea, paturile erau în stare proastă; stocurile de saltele foarte modeste, cuverturile și așternuturile nu erau suficiente și mulți deținuți fără familie sau resurse dormeau chiar pe somieră.

Celulele erau echipate cu un colț sanitar, un veritabil focar de infecție. Veceul de tip asiatic, având în partea de sus un robinet, ce servea în același timp și ca scurgere de apă și ca sursă de apă pentru spălare. În plus, acest spațiu era doar parțial despărțit de un perete lateral mai jos de un metru înălțime, ceea ce nu permitea păstrarea adecvată a intimității.

Starea întreținerii și a curățeniei celulelor, în ansamblu, erau la fel de îngrijorătoare. Mai mult, multe celule erau infectate cu gândaci de bucătărie și alte insecte, iar unii deținuți s-au plâns de prezența rozătoarelor.

Rezumând, condițiile de viață și de igienă ale mării majorități a deținuților din penitenciar erau execrabile și, mai ales, constituiau un risc major pentru sănătate.

81. Cele trei celule de tranzit din blocul III merită o atenție deosebită. Situația în ceea ce privește spațiul de trai în aceste celule era fără nici o îndoială cea mai proastă dintre toate cele inspectate. Până la 18 deținuți erau înghesuiți în celule de 18 metri. Jumătate din suprafața acestora era ocupată de o platformă de lemn cu două nivele (fără saltele și cuverturi), acoperind completamente fereastra. În plus, iluminarea artificială era mediocră, iar atmosfera înădușitoare. Restul suprafeței celulei era ocupat de bunurile deținuților și un veceu asiatic, deținuții neavând altă opțiune decât să se înghesuie pe cele două niveluri ale platformei. Câțiva deținuți erau cazați în aceste condiții intolerabile de trei-patru luni.

82. În ceea ce privește posibilitatea deținuților de a se spăla, ei aveau în principiu acces săptămânal la sălile de duș. Totuși, numărul de dușuri era evident insuficient pentru populația masculină (23 de dușuri pentru aproximativ 1,400 deținuți, cu atât mai mult cu cât funcționarea acestora era nesigură). În plus, deținuții care nu puteau să primească produse de igienă de primă necesitate de la apropiații lor erau totalmente privați de aceasta, din cauza lipsei de săpun și de prosoape în închisoare.

83. Condițiile materiale descrise mai sus erau agravate și printr-un alt inconvenient considerabil. Deținuții suportau în permanență în timpul zilei o muzică tare și repetitivă, difuzată prin difuzoarele din curte, de la 6 dimineața până la 10 seara. Această măsură avea drept scop ca diferitele categorii de deținuți să nu aibă contacte

între ei. Numeroși deținuți s-au plâns de această situație și delegația însăși a putut să constate efectele negative pe care aceasta o provoca. Astfel, în anumite celule era practic imposibil de a conversa.

...

98. Personalul serviciului sanitar al Penitenciarului nr. 3 era constituit din nouă medici angajați cu zi de muncă deplină, asistați de 7 felceri infirmieri și un psiholog. Printre cei nouă medici se găseau: un medic responsabil de serviciul medical penitenciar, doi terapeuți, doi pneumologi, un psihiatru, un dermatolog, un radiolog și un dentist. Pe lângă consultarea ambulatorie, această echipă era responsabilă, de asemenea, de o infirmerie cu o capacitate de aproximativ 70 de paturi, în care se aflau în realitate circa 200 de bolnavi, majoritatea suferind de tuberculoză.

Numărul de medici poate fi cu greu considerat suficient. Cu toate acestea, nu este cazul felcerilor și infirmierilor.”

59. Părțile relevante ale raportului CPT în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 10 și 22 iunie 2001 sunt următoarele:

„69. Instituțiile penitenciare vizitate erau grav afectate de conjunctura economică a țării. Cifra limită a bugetului prevăzut pentru Departamentul Instituțiilor Penitenciare a fost fixată de legea bugetului pentru anul 2001 la 48,7 milioane lei (aproximativ 4.2 milioane Euro) sau 38,9% din finanțarea necesară pentru un an. În consecință, condamnații se aflau din toate punctele de vedere într-o mizerie totală. Astfel, suma prevăzută pentru alimentarea pentru o zi a unui deținut constituie 2,16 lei sau doar 38,8% din norma stabilită de legislația în vigoare. Instituțiile penitenciare suportau, de asemenea, deconectări de lumină electrică, de apă, încălzire, fără să mai luăm în considerație și lipsa posibilității de aprovizionare cu medicamentele necesare pentru tratamentul deținuților bolnavi.

În scrisoarea din 5 noiembrie 2001, autoritățile moldovenești vorbesc despre eforturile depuse de la începutul lui 2001 de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare pentru a obține ajutoare umanitare de la organisme internaționale și de la persoane fizice, în scopul rezolvării celor mai stringente probleme ale sistemului penitenciar (astfel s-au obținut 2.3 milioane lei).

CPT recunoaște eforturile laudabile făcute de administrația penitenciarelor moldovenești, care sunt demne de susținere. Totuși, Comitetul a reamintit de câteva ori că viața reclamă cerințe fundamentale, care trebuie, în orice circumstanțe, chiar și într-o conjunctură economică gravă, să fie asigurate de stat persoanelor aflate în grija sa. Nimic și niciodată nu va dispensa statul de această responsabilitate.

În consecință, CPT face apel la autoritățile moldovenești, la cel mai înalt nivel politic, pentru ca acestea să purceadă imediat la luarea măsurilor necesare, pentru ca toate instituțiile penitenciare din Moldova să corespundă cerințelor fundamentale de viață a deținuților.

...

78. Descrierea Închisorii nr. 3 din Chișinău, făcută în paragraful 77 al raportului privitor la vizita din 1998, rămâne valabilă. După cum s-a menționat mai sus, în această instituție era o supraaglomerare severă: 1892 (îndeosebi arestați preventiv) – dintre care 127 femei și 122 minori – pentru 1480 de locuri.

82. Din acest punct de vedere, vizita de inspecție la Închisoarea nr. 3 din Chișinău a constatat evoluțiile pozitive, pe care CPT le salută. În special este binevenită demontarea jaluzelelor, care astupau ferestrele celulelor ce dau spre interiorul

localului. De asemenea, era prevăzută înlocuirea jaluzelelor de la ferestrele celulelor ce dau în stradă printr-un alt dispozitiv, lăsând să pătrundă suficientă lumină naturală.

...

...Au fost efectuate reparații capitale la sistemul de încălzire, și anume, instalarea unui nou cazan, instalațiile centrale de duș ale închisorii au fost complet renovate (trei săli de duș funcționau și una se repara) cu contribuția foștilor deținuți și a familiilor deținuților. Acest lucru permite în prezent de a le asigura bărbaților deținuți un duș cu apă caldă o dată la zece zile. Mai mult, în anumite blocuri, au fost finisate lucrările de refacere a sistemului electric și de vopsire a coridoarelor. De asemenea, erau în curs de refacere și câteva celule.

Cu toate acestea, condițiile execrabile de viață și igienă în interiorul celulelor din blocurile I, II și III, inclusiv celulele de tranzit, descrise în paragrafele 80 și 81 ale raportului precedent, nu s-au schimbat (cu excepția accesului la lumina naturală). Mai mult chiar, supraaglomerarea acută în aceste încăperi depășea orice limite. Câteva celule vizitate, care erau corespunzător echipate și amenajate, demonstau efortul deținuților care au putut să-și procure necesarul cu ajutorul familiilor lor.

...

87. Absența programelor de activități organizate era o caracteristică comună a instituțiilor vizitate. Aceasta se explica, cu siguranță, printr-o conjunctură economică și suprapopulare, dar și printr-o legislație restrictivă aplicată categoriilor de deținuți încarcerați acolo. Rata populației încarcerate care avea de lucru era infimă: la Bender și Chișinău, aproximativ șasezeci și douăzeci și șapte la Cahul. Majoritatea acestora erau parte a forței de muncă folosită pentru îndeplinirea diverselor necesități ale închisorilor. Alte forme de activități erau aproape inexistente. Este de menționat totuși, că în Închisoarea nr. 3 au fost întreprinse eforturi ca rezultat al recomandărilor CPT. Astfel, terenurile de plimbare au fost amenajate cu un modest echipament sportiv. În acest domeniu, inițiativele direcției privind dotarea pe cât e posibil a celor 2 săli de sport merită, în mod special, să fie susținute. În plus, a fost ameliorat regimul de detenție a minorilor: a fost deschisă o sală video și inaugurate câteva tipuri de activități, cum ar fi muzică, cântat, discuții/dezbateri în grupuri. Totuși, aceste încercări incipiente de a corespunde necesităților persoanelor tinere rămân un exemplu izolat. În celelalte instituții, aceștia erau abandonăți în voia sorții.

...

92. Următoarea vizită la Închisoarea nr. 3 a evidențiat că comparativ cu 1998 (a se vedea paragrafului 98 al raportului) situația cu privire la personalul pentru îngrijirea sănătății s-a deteriorat. Astfel, numărul infirmierelor a scăzut (de la unsprezece la opt), în plus, două din aceste posturi erau vacante. Numărul medicilor și al felcerilor a rămas același, respectiv de 9,5 și 7, însă postul de medic-șef era vacant. O astfel de echipă nu este suficientă pentru a satisface nevoile a aproximativ 2000 de deținuți, un număr important din care se aflau în infirmerie (149), în special, în ceea ce privește personalul de îngrijire (felceri și infirmieri). De aceea, nu ar putea să surprindă numărul plângerilor, în ceea ce privește accesul la personalul medical și îngrijirile medicale.

...

95. Așa precum a fost indicat în remarcile precedente, aprovizionarea cu medicamentele necesare era problematică în instituțiile vizitate. Deținuții depindeau, în cea mai mare parte, de familiile lor sau de organizațiile non-guvernamentale (ex.

Farmacii fără Frontiere, în Închisoarea nr. 3) pentru a obține medicamentele necesare...

98. Din punctul de vedere al confidențialității medicale, în nici una din instituții examinările medicale și consultațiile nu aveau loc în condiții corespunzătoare. De regulă, totul avea loc în cartierele de detenție, la ușa celulelor (prin fereastra de intrare), în prezența gardienilor. În cazul apariției necesității îngrijirii în sala de consultații, gardienii erau, de asemenea, prezenți. Situația din așa-numita sală „de proceduri” a infirmeriei din Închisoarea nr. 3 era în mod deosebit umilitoare. Tratamentele erau administrate printr-o grilă închisă (având o deschizătură de 37 cm²). Pacienții se aflau în fața grilei, în prezența și văzul altor deținuți și al personalului, prezentând acea parte a corpului care se cerea, fie că este vorba de un antebraț, fie de fese.

99. În afară de aceasta, accesul la un medic/felcer merită să fie revăzut. Delegația a observat că în timpul urenelor zilnice, felcerii aveau doar un contact minim cu deținuții, aflându-se tot timpul în prezența gardienilor. S-a dovedit a fi foarte dificil de a transmite cererile de consultații care, de altfel, treceau prin mâinile gardienilor. Pe adresa Comitetului au parvenit numeroase plângeri, prin care deținuții susțineau că le trebuia prea mult timp pentru a avea acces la îngrijirea medicală și cu privire la barierele create de gardieni. CPT recomandă remedierea acestei situații.

100. Dacă vorbim despre tuberculoză, mai mulți indici tind să demonstreze că situația, care în 1998 deja trecea neliniște, se agravează. Spre exemplu, în Închisoarea nr. 3 s-a înregistrat o creștere constantă a numărului de cazuri considerate active (în ianuarie 2000, au fost depistate 54 de cazuri, iar în iunie 2001 - 121). Mai mult, în baza informațiilor statistice furnizate, de tuberculoză mor circa 42 % din deținuții instituțiilor penitenciare.

121. Referitor la condițiile de desfășurare a vizitelor, CPT notează ameliorările din Închisoarea nr. 3 (refacerea camerelor pentru discuții, pentru vizitele de scurtă durată și amenajarea camerelor pentru vizitele de lungă durată ale condamnaților). Totuși, spațiile pentru vizite rămân încă insuficiente, având în vedere capacitatea instituției. ... CPT invită autoritățile moldovenești să dezvolte, pe cât de repede posibil, infrastructurile destinate vizitelor în instituțiile vizitate.”

60. În paragraful 87 al raportului său cu privire la vizita în Azerbaidjan, între 24 noiembrie și 4 decembrie 2002, CPT a recomandat ca autoritățile penitenciare să ofere un minimum de 4 m² pentru un deținut.

2. Dreptul intern relevant

61. Prevederea relevantă din Constituția Republicii Moldova este următoarea:

Articolul 30

„(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.”

62. Acest principiu a fost restrâns în ceea ce privește deținuții. Prevederi specifice cu privire la secretul corespondenței deținuților au fost stabilite în Codul de executare a sancțiunilor de drept penal.

63. Prevederile relevante din Codul de executare a sancțiunilor de drept penal sunt următoarele:

Articolul 14

„(1) Condamnatul beneficiază de drepturi stabilite de legislația de executare a sancțiunilor de drept penal în funcție de tipul pedepsei și de restricția drepturilor impuse condamnatului prin sentință a instanței judecătorești.

(2) Condamnatul are dreptul:

(c) să dea explicații și să poarte corespondență, să adreseze propuneri, cereri și reclamații în limba maternă, iar în caz de necesitate să se folosească de serviciile unui traducător.”

Articolul 73

„(1) Condamnatul are dreptul să primească și să expedieze scrisori și telegrame într-un număr nelimitat.

(2) Corespondența condamnaților, expediată sau primită ... este supusă controlului sau cenzurii. Cererea adresată avocatului parlamentar din partea unei persoane aflate într-un loc de detențiune nu va fi controlată de administrația penitenciarului și va fi trimisă adresantului în decurs de 24 de ore (modificat prin Legea nr. 18-XIV din 14 mai 1998).

(4) Propunerile, cererile și reclamațiile adresate organelor de drept ierarhic superioare se expediază destinatarului în cel mult 3 zile.”

64. Prevederile relevante ale Legii nr. 1226-XIII cu privire la arestarea preventivă conțin următoarele:

Articolul 16. Drepturile preveniților

„(1) Preveniții au dreptul:

d) la întrevederi cu apărătorul, precum și cu rudele și alte persoane;

f) să poarte corespondență cu rudele și cu alte persoane, să expedieze plângeri, cereri și scrisori autorităților publice și persoanelor cu funcții de răspundere, în modul prevăzut la art.18;”

Articolul 18. Corespondența. Adresarea plîngerilor, cererilor și scrisorilor

„(1) Preveniții pot corespunda cu rude și cu alte persoane în baza autorizației scrise a persoanei sau a organului în a cărei procedură se află cauza. Scrisorile scrise sau primite de preveniți sînt expediate destinatarilor sau sînt înmîinate preveniților de către administrația locului de arest preventiv în cel mult 3 zile după depunerea sau primirea lor.”

65. Prin Legea nr. 206-XV din 29.05.2003, care a intrat în vigoare la 18 iulie 2003, la sfârșitul primei propoziții au fost adăugate următoarele:

„care pot limita motivat această corespondență în interesul desfășurării urmăririi penale sau a judecării cauzei, precum și al securității și al menținerii bunei ordini în locul de detenție.”

66. Prin aceeași lege, cuvintele „în cel mult 3 zile” au fost înlocuite cu „în cel mult 24 de ore”.

Articolul 19

„(1) Administrația locului de arest preventiv acordă preveniților întreveneri cu rude sau alte persoane cu autorizația scrisă a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza. De regulă, se acordă o întreveneră pe lună. Durata întrevenerii poate fi de la o oră pînă la două ore.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

67. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Declarațiile părților

68. Reclamantul a susținut că din cauza supraaglomerării și a condițiilor sanitare inadecvate, a lipsei ventilării, încălzirii, posibilităților de recreare, îngrijirii sănătății și hranei, condițiile de detenție în izolatorul anchetei preliminare au constituit tratament inuman și degradant pe parcursul primei și celei de a doua perioade a detenției sale.

69. În sprijinul declarațiilor sale, reclamantul a trimis Curții fotografii care ar fi fost făcute în celula numărul 16, unde el a fost deținut între aprilie și noiembrie 2003. Fotografiile arată o celulă supraaglomerată cu deținuți întinși pe podele și sub paturile din metal. Întreaga suprafață a podelei este acoperită cu saltele de diferite culori și cu persoane care dorm pe ele. Se pot vedea de la trei la patru persoane împărțind un pat din metal. Sunt aproximativ 18-20 de persoane în celulă. Pereții sunt murdari și par a fi umezi. Datorită lipsei spațiului de depozitare, celulă este plină de funii cu haine și prosoape agățate pe ele. Se pare că este cald în celulă deoarece toți deținuții sunt pe jumătate dezgoliți. Există o fereastră mică care este astupată de bare groase și jaluzele. Un deținut are spatele acoperit cu urticarii.

70. Guvernul a susținut că reclamantul nu putea să aibă un aparat de fotografiat în închisoare deoarece deținuților le era interzis să aibă aparate de fotografiat. Mai mult, Guvernul a declarat că fotografiile nu puteau fi

considerate de Curte ca probă, deoarece în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 nu existau locuri de tipul celor arătate în fotografii.

71. Referindu-se la declarațiile sale cu privire la fapte, Guvernul consideră că condițiile de detenție pe parcursul primei și celei de a doua perioade de detenție nu au constituit tratament inuman și degradant. El a declarat că constatările CPT din rapoartele sale din 1998 și 2001 (a se vedea paragraful 58 și 59 de mai sus) nu erau relevante, deoarece situația s-a îmbunătățit ulterior.

72. În sprijinul declarațiilor sale, Guvernul a prezentat Curții o înregistrare video de 12 minute, filmată la o dată nespecificată. Înregistrarea video începe cu imagini ale unei grămezi de cărbune și lemne. Mai apoi, este arătată camera în care se află cazanul, acesta fiind în funcțiune. Mai târziu, este arătată celula numărul 138 unde se pretinde că a fost deținut reclamantul. În celulă nu sunt deținuți și ea arată curată. Paturile au saltele pe ele și nu există funii pe pereți. Există o chiuvetă și un veceu care este separat de restul celulei printr-un perete din cărămidă care arată nou și diferit de restul pereților, deoarece nu este pavat. În celulă există un televizor. În înregistrarea video apar imagini ale țevelor de ventilare aflate în coridor. Înregistrarea video continuă cu prezentarea camerei pentru plimbări. O jumătate de cameră are bare din metal, iar în loc de acoperiș este o plasă din metal și se poate vedea cerul prin ele. Se pare că aerul proaspăt și ploaia pătrund prin partea deschisă a acoperișului. În partea camerei care are acoperiș solid există o bicicletă și niște greutate. Înregistrarea video arată, de asemenea, o cameră de odihnă cu un televizor și câteva cărți. Mai apoi înregistrarea continuă cu imagini ale celulei numărul 16, în care se pretinde că a fost deținut reclamantul. Este posibil de a vedea o chiuvetă cu apa care curge din robinet și niște paturi din metal. Înregistrarea video se sfârșește cu o imagine a ușii cabinetului medical.

73. În comentariile sale, reclamantul a obiectat că nu exista o dată indicată pe înregistrarea video prezentată de Guvern. În continuare, el a susținut că grămezile de cărbune și lemne nu dovedeau faptul că exista încălzire în închisoare, deoarece în înregistrarea video nu apare niciun calorifer în celule. Dacă ar fi existat calorifere în celule, ele ar fi fost arătate în înregistrarea video. Țevile de ventilare din coridor nu dovedeau că exista ventilare în celulele în care reclamantul a fost deținut. Dacă ar fi existat ventilare în acele celule, înregistrarea video ar fi arătat-o. Imaginile arătau cuverturi de diferite culori, ceea ce constituie un indiciu că nu administrația închisorii a aprovizionat deținuții cu ele, ci mai degrabă deținuții înșiși le-au adus de acasă. Televizorul din celulă era, de asemenea, proprietatea unui deținut, și nu a închisorii. Numărul de paturi din metal confirmă declarațiile cu privire la supraaglomerare. Era evident că înainte de filmarea înregistrării video, celulele au fost „pregătite”. În celule era o ordine perfectă și nu existau obiecte sau hrană pe masă. Paturile erau proaspăt făcute și neatînse, ceea ce nu părea real, deoarece deținuții erau mereu în celulă și ei stăteau în

permanență pe paturile lor. Reclamantul a declarat că imaginile celulei numărul 16 în înregistrarea video au fost făcute astfel, încât să împiedice persoana care le vizionează să observe asemănarea lor cu imaginile din fotografiile făcute de el. Atunci când a fost filmat veceul, pereții nu au fost arătați și, astfel, mucegaiul nu a putut fi văzut. Camera sportivă nu putea fi folosită iarna, deoarece era amplasată afară. Persoana care vizionează înregistrarea poate vedea că există foarte puține cărți în bibliotecă. Referitor la jaluzelele de la ferestre, reclamantul a declarat că ele au fost, probabil, scoase cu scopul de a filma înregistrarea video.

74. În ceea ce privește asistența medicală acordată reclamantului, Guvernul susține că reclamantul nu poate să pretindă că este victimă a tratamentului medical insuficient, deoarece în august 2002 el nu a respectat sfatul medicului și a părăsit spitalul înainte de finalizarea tratamentului. Referindu-se la raportul din 13 mai 2004 (a se vedea paragraful 28 de mai sus), Guvernul a susținut că lui i-a fost acordată asistența medicală numai cu două ocazii, atunci când el a cerut-o și că el nu s-a infectat cu nicio boală infecțioasă pe parcursul aflării sale în detenție. Guvernul, de asemenea, a argumentat că el era deținut într-o celulă cu fumători, deoarece el nu a solicitat să fie mutat într-o altă celulă.

75. Potrivit reclamantului, el a părăsit spitalul în august 2002, deoarece a fost arestat acolo și dus direct în locul de detenție. De asemenea, el a susținut că, pe parcursul detenției sale, a cerut în scris asistență medicală de nouă ori, iar lui i-a fost acordată asistență medicală doar o singură dată, în coridorul închisorii, în fața ușii celulei sale. Medicul i-a prescris doar niște medicamente fără a i le administra. Guvernul, în mod intenționat, a omis să anexeze la observațiile sale copii ale cererilor sale scrise de asistență medicală. În ceea ce privește raportul din 13 mai 2004 (a se vedea paragraful 28 de mai sus), reclamantul a susținut că el a fost scris la mult timp după ce preținsele evenimente au avut loc. De asemenea, el a declarat că a cerut în mod verbal să fie transferat într-o celulă cu nefumători, însă în închisoare nu existau celule cu nefumători.

B. Aprecierea Curții

76. Articolul 3 al Convenției consfințește una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV).

77. Maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă; el depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, consecințele sale fizice și psihice și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei (a se vedea, printre altele, *Ireland*

v. *the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, p. 65, § 162).

78. Curtea a considerat tratamentul ca fiind „inuman”, deoarece *inter alia* acesta a fost premeditat, a fost aplicat ore în șir și a cauzat fie leziuni corporale, fie suferințe fizice sau psihice intense. Curtea a considerat un tratament ca fiind „degradant”, deoarece el a cauzat victimelor sentimente de frică, îngrijorare și inferioritate capabile să le umilească și să le înjosească (a se vedea, de exemplu, *Kudla v. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 92, ECHR 2000-XI). Pentru a determina dacă o anumită formă de tratament este „degradantă” în sensul articolului 3, Curtea va lua în calcul dacă scopul acestui tratament a fost de a umili și înjosi persoana și dacă, în ceea ce privește consecințele, acest tratament a afectat negativ personalitatea ei, într-un mod incompatibil cu articolul 3. Chiar și absența unui asemenea scop nu poate exclude categoric o constatare a violării articolului 3 (a se vedea, spre exemplu, *Raninen v. Finland*, hotărâre din 16 decembrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997-VIII, pp. 2821-22, § 55, și *Peers v. Greece*, nr. 28524/95, § 74, ECHR 2001-III).

79. Articolul 3 cere statului să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul și metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției și, având în vedere exigențele detenției, sănătatea și integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare (a se vedea, *Kudla v. Poland* citată mai sus, § 94). Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum și durata detenției (a se vedea *Dougoz v. Greece*, nr. 40907/98, § 46, ECHR 2001-II și *Kalashnikov v. Russia*, nr. 47095/99, § 102, ECHR 2002-VI).

80. Reclamantul se plânge de condițiile în care el a fost deținut în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției între 18 octombrie 2002 și 15 noiembrie 2002, precum și între 4 aprilie 2003 și 13 decembrie 2003. Constatările CPT, în special, din rapoartele sale din 1998 și 2001 (a se vedea paragrafele 58 și 59 de mai sus), oferă, cel puțin într-o oarecare măsură, o bază credibilă pentru evaluarea condițiilor în care el a fost deținut (a se vedea un alt exemplu în care Curtea a luat în considerație rapoartele CPT, *Kehayov v. Bulgaria*, nr. 41035/98, § 66, 18 ianuarie 2005). În timp ce Curtea nu exclude că unele îmbunătățiri ar fi putut avea loc mai târziu, este puțin probabil ca situația să se fi schimbat mult între iunie 2001 și octombrie 2002, deoarece Guvernul nu a arătat că a existat o creștere a finanțării publice a sistemului penitenciar sau că vreo schimbare semnificativă a politicii statului în acest domeniu ar fi avut loc. Dacă ar fi existat îmbunătățiri semnificative, Guvernul le-ar fi notat, cu atât mai mult cu cât reclamantul a invocat, în mod expres, în cererea sa rapoartele CPT.

81. Curtea notează că părțile au expediat în sprijinul declarațiilor lor câteva fotografii și o înregistrare video, care ar fi arătat condițiile de detenție din celulele în care a fost deținut reclamantul. Deoarece este imposibil de a stabili când și în ce circumstanțe aceste imagini au fost realizate, Curtea nu consideră posibil de a le lua în considerație.

82. Este notat că cele două celule în care reclamantul a fost deținut măsurau 25 m² și 15 m² (potrivit reclamantului) și 28.4 m² și 19.3 m² (potrivit Guvernului). Conform informației prezentate de Guvern, care nu a fost contestată de reclamant, celulele erau prevăzute pentru 14 și, respectiv, 10 deținuți. Prin urmare, celulele erau prevăzute să acorde între 1.78 și 2.02 m² și între 1.5 și 1.93 m² pentru fiecare deținut. Curtea consideră că o astfel de suprafață nu poate fi considerată ca satisfăcând standardele acceptabile. În această privință, ea amintește că CPT a menționat într-un raport elaborat în urma unei vizite întreprinse în Azerbaidjan, între 24 noiembrie și 4 decembrie 2002, că norma potrivită și satisfăcătoare pentru detenție într-o celulă era de 4 m² pentru un deținut (a se vedea paragraful 60 de mai sus).

83. În pofida faptului că celulele în care reclamantul a fost deținut erau prevăzute pentru un anumit număr de deținuți, așa cum a fost indicat de Guvern, reclamantul a declarat că numărul real al deținuților în prima celulă a fost, în anumite perioade de timp, mai mare de douăzeci și că, după ce a fost transferat în a doua celulă, el a trebuit să doarmă în schimburi. Guvernul nu a contestat această acuzație și nici nu a prezentat vreo probă care să dovedească contrariul.

84. În aceste circumstanțe, Curtea nu consideră de o importanță crucială determinarea numărului exact de deținuți din celule pe parcursul perioadelor în cauză. Totuși, ea este convinsă că celulele erau supraaglomerate, ceea ce ridică în sine o chestiune în temeiul articolului 3 al Convenției (a se vedea *Kalashnikov v. Russia*, citat mai sus, § 97).

85. În continuare, Curtea notează că Guvernul nu neagă că reclamantul a fost deținut într-o celulă în care deținuților le era permis să fumeze în celulă. În același timp, este indisputabil faptul că reclamantul suferea de astm, iar administrația închisorii cunoștea starea sa, însă nu a întreprins nicio măsură de a-l separa de fumători. În decizia sa cu privire la admisibilitate din 22 martie 2005, Curtea a constatat, cu referire la argumentul Guvernului că reclamantul trebuia să ceară să fie transferat într-o celulă cu nefumători, că acest recurs nu a fost unul efectiv. Prin urmare, Curtea consideră că Guvernul nu și-a îndeplinit obligația de a proteja sănătatea reclamantului, în schimb, a permis ca el să fie expus fumului de țigară, care era periculos pentru sănătatea sa, în special, deoarece reclamantul era ținut în celulă douăzeci și trei de ore pe zi.

86. Calitatea asistenței medicale acordată în închisoare, numărul de cereri pentru asistență medicală adresate de reclamant și numărul consultațiilor medicale de care el a beneficiat sunt disputate de părți (a se vedea paragrafele 16, 27 și 28 de mai sus). Totuși, Curtea notează că declarațiile

reclamantului coincid cu constatările CPT (a se vedea paragrafele 58 și 59 de mai sus). În observațiile sale cu privire la admisibilitate, Guvernul a declarat că în registrul închisorii existau înscrieri cu privire la vizitele medicale regulate. Totuși, el nu a prezentat Curții o copie a acestui document. În absența unor astfel de înscrieri, Curtea nu consideră că a fost dovedit faptul că reclamantul a primit îngrijirile medicale regulate pe care le-a solicitat. Această concluzie este susținută de faptul că Guvernul a prezentat declarații contradictorii cu privire la numărul de cazuri când reclamantul a beneficiat de asistență medicală (a se vedea paragraful 28 de mai sus).

87. Guvernul nu contestă faptul că veceul se afla la o distanță de 1.5 metri de masa folosită pentru a mânca și mirosea urât din cauza lipsei produselor de curățat. Guvernul nu a contestat acuzațiile că deținuții aveau acces la duș doar o dată în cincisprezece zile, că celulele erau infectate cu paraziți și că ei erau expuși la boli infecțioase precum tuberculoza, infecțiile pielii și ale căilor respiratorii.

88. În ceea ce privește hrana, atât din declarațiile reclamantului, cât și din cele ale Guvernului rezultă că deținuții nu erau asigurați cu proteine suficiente, deoarece carnea, peștele și produsele lactate nu erau întotdeauna disponibile.

89. Având în vedere efectele cumulative ale condițiilor din celulă, lipsa asistenței medicale depline, expunerea la fumul de țigară, hrana inadecvată, termenul petrecut în detenție și impactul specific pe care aceste condiții le-ar fi avut asupra sănătății reclamantului, Curtea consideră că suferințele îndurate de reclamant depășesc nivelul inevitabil inerent detenției și constată că suferințele care au urmat au depășit nivelul de severitate în sensul articolului 3 al Convenției.

90. Prin urmare, Curtea constată că condițiile de detenție a reclamantului au fost contrare articolului 3 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

91. Reclamantul a pretins că administrația închisorii a interceptat corespondența sa cu mama sa și că el nu a putut avea întrevederi cu soția și fiica sa. Articolul 8 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Corespondența cu mama sa

1. Declarațiile părților

92. Guvernul a declarat că, în conformitate cu articolul 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea paragraful 64 de mai sus), un deținut preventiv poate corespunde cu rudele sale și cu alte persoane numai în baza autorizației scrise a persoanei sau a organului în a cărui procedură se află cauza sa. Persoana sau organul respectiv pot limita justificat corespondența deținutului în interesul justiției sau în interesul securității și al menținerii ordinii în locul de detenție. Scrisorile persoanei deținute preventiv sunt controlate de către administrația închisorii.

93. Guvernul consideră că prevederile articolului 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă sunt accesibile și formulate cu suficientă precizie, încât să permită unei persoane să-și dirijeze comportamentul său într-un mod corespunzător. El amintește că reclamantul a lucrat în calitate de procuror și că, prin urmare, trebuia să fi cunoscut prevederile articolului 18, și că, în orice caz, el a fost informat despre toate drepturile și obligațiile sale prevăzute de Codul de procedură penală.

94. Reclamantul nu avea autorizație să corespundă cu rudele sale sau cu alte persoane din cauza caracterului social periculos al acțiunilor sale și în interesele justiției.

95. Guvernul, de asemenea, a declarat că corespondența cu mama sa nu a fost singurul mod de a menține legătura cu lumea exterioară, deoarece el a avut și întrevederi cu familia sa (a se vedea paragraful 57 de mai sus).

96. Reclamantul a declarat că administrația închisorii nu l-a informat nici pe el și nici pe mama sa cu privire la necesitatea de a depune o cerere pentru a obține autorizația de a corespunde. De asemenea, ea nu a emis o decizie motivată de a restrânge dreptul reclamantului la corespondență. Mai mult, în această cauză, interzicerea de a corespunde cu mama sa nu a fost necesară într-o societate democratică.

2. Aprecierea Curții

97. O ingerință va fi contrară articolului 8, decât dacă ea este „prevăzută de lege”, urmărește unul sau mai multe scopuri legitime la care se face referire în paragraful 2 și este „necesară într-o societate democratică” pentru a atinge acest scop (a se vedea următoarele hotărâri: *Silver and Others v. the United Kingdom*, 25 martie 1983, Seria A nr. 61, p. 32, § 84; *Campbell v. the United Kingdom*, 25 martie 1992, Seria A nr. 233, p. 16, § 34; *Calogero Diana v. Italy*, 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, p. 1775, § 28; *Petra v. Romania*, 23 septembrie 1998, *Reports* 1998-VII, p. 2853, § 36).

98. Expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (*Halford v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 iunie 1997, *Reports* 1997-

III, p. 1017, § 49). Curtea amintește că legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordată autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul, în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (*Domenichini v. Italy*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, p. 1800, § 33).

99. Este clar că a avut loc „amestecul unei autorități publice” în exercitarea dreptului reclamantului la respectarea corespondenței sale. În declarațiile sale, Guvernul a făcut referire la articolul 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea paragraful 64 de mai sus) ca fiind temeiul legal pentru ingerința în corespondența reclamantului cu mama sa.

100. Curtea consideră că această prevedere întrunește cerința cu privire la accesibilitate. Totuși, acest lucru nu este valabil în ceea ce privește cerința cu privire la previzibilitate. Această prevedere nu face nicio distincție între diferitele categorii de persoane cu care deținuții ar putea corespunda. La fel, ea nu stabilește principiile care să reglementeze acordarea sau refuzul de a acorda autorizație, cel puțin până la 18 iulie 2003, când această prevedere a fost modificată (a se vedea paragraful 65 de mai sus). Trebuie, de asemenea, notat că prevederea nu specifică perioada de timp pe parcursul căreia restricția cu privire la corespondență ar putea fi aplicată. Nu există nicio mențiune cu privire la posibilitatea de a contesta refuzul de a emite o autorizație sau cu privire la autoritatea competentă să examineze o astfel de contestație (a se compara cu *Calogero Diana v. Italy*, citată mai sus, §§ 32-33).

101. În lumina considerațiilor de mai sus, Curtea conchide că articolul 18 al Legii cu privire la arestarea preventivă nu indică, cu o claritate rezonabilă, scopul și modalitatea de exercitare a discreției acordate autorităților publice cu privire la restricțiile la corespondența deținuților. Rezultă că ingerința invocată nu a fost „prevăzută de lege” în sensul articolului 8.

102. Prin urmare, Curtea constată că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește dreptul reclamantului de a corespunda cu mama sa.

B. Întrevederile cu soția și fiica sa

1. Declarațiile părților

103. În observațiile sale din 31 mai 2004 cu privire la admisibilitatea și fondul cererii, Guvernul nu a negat acuzația reclamantului potrivit căreia el nu a putut avea întrevederi cu soția și fiica sa. El a subliniat doar că, în conformitate cu articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă (a se vedea, paragraful 66 de mai sus), pentru a avea întrevederi era necesară o autorizație. În observațiile sale suplimentare cu privire la fondul cauzei din

10 mai 2005, Guvernul a declarat că astfel de întrevederi nu au fost acordate, deoarece soția reclamantului, în mod formal, nu le-a solicitat. În orice caz, Guvernul a susținut că, deoarece reclamantul avea dreptul de a avea întrevederi cu mama sa, el avea contact cu lumea din exterior. Atunci când s-a referit la ingerința în conformitate cu articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă, Guvernul a declarat că ea a fost în conformitate cu legea, a urmărit scopul legitim de a păstra ordinea publică și a preveni faptele penale și a fost necesară într-o societate democratică.

104. Reclamantul a declarat că soția sa, în mod verbal, a cerut instanței de fond să-i acorde autorizația de a avea întrevederi cu soțul ei, însă instanța a refuzat. Faptul că reclamantul s-a plâns procurorului, iar mai târziu a inițiat proceduri în care el a contestat interdicția cu privire la întrevederi constituie o probă în acest sens. În orice caz, ingerința nu a urmărit un scop legitim și nu a fost necesară într-o societate democratică.

2. *Aprecierea Curții*

105. Orice detenție, care este legală în conformitate cu articolul 5 al Convenției, impune prin însăși natura sa limite asupra vieții private și de familie. Totuși, este un element esențial al dreptului deținutului la viața de familie ca administrația închisorii să-l sprijine în menținerea contactelor cu familia sa (a se vedea, spre exemplu, *Messina v. Italy* (nr. 2), nr. 25498/94, § 61, ECHR 2000-X). În același timp, Curtea recunoaște că unele măsuri de control asupra contactelor deținuților cu lumea exterioară sunt necesare și nu sunt în sine incompatibile cu Convenția (a se vedea, spre exemplu, *mutatis mutandis, the Silver and Others v. the United Kingdom*, citată mai sus, § 98).

106. Dată fiind respingerea cererilor adresate de reclamant procuraturii și instanțelor judecătorești naționale în care el a cerut dreptul de a avea întrevederi cu familia sa (a se vedea paragrafele 41-55 de mai sus), Curtea consideră că a existat o ingerință în dreptul reclamantului de a avea întrevederi cu soția și fiica sa. Curtea este gata să accepte că ingerința a fost bazată pe articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă.

107. Din motive similare celor referitoare la articolul 18 (a se vedea, paragrafele 100-101 de mai sus), Curtea nu consideră că această prevedere respectă cerința cu privire la previzibilitate. Prin urmare, ea consideră că articolul 19 al Legii cu privire la arestarea preventivă nu indică cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției conferite autorităților publice cu privire la restricțiile la întrevederile deținuților cu familia și cu alte persoane și că, prin urmare, ingerința invocată nu a fost „prevăzută de lege”.

108. Prin urmare, Curtea constată că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește refuzul de a-i permite reclamantului să aibă contacte cu soția și fiica sa.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

109. Reclamantul susține că el nu a avut un recurs efectiv în fața autorităților naționale în ceea ce privește violările articolelor 3 și 8 ale Convenției și pretinde existența unei violări a articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale”

A. Declarațiile părților

110. Guvernul a contestat faptul că reclamantul nu a avut un recurs efectiv și s-a referit, din nou, la recursurile care au fost deja declarate inefective de către Curte în decizia sa din 22 martie 2005.

111. Reclamantul a afirmat poziția exprimată în observațiile sale cu privire la admisibilitatea cauzei din 10 septembrie 2004, că nu existau recursuri efective împotriva condițiilor de detenție inumane și degradante din Republica Moldova.

B. Aprecierea Curții

112. În ceea ce privește articolul 13 combinat cu articolul 3, Curtea notează că Guvernul nu a prezentat probe cu privire la existența unui recurs intern efectiv (a se vedea decizia cu privire la admisibilitate din 22 martie 2005). Prin urmare, Curtea consideră că nu a fost dovedit faptul că au existat recursuri efective cu privire la pretențiile reclamantului și că a existat o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește condițiile de detenție a reclamantului.

113. Referitor la articolul 13 combinat cu articolul 8, Curtea reamintește că articolul 13 nu poate fi interpretat ca cerând existența unui remediu împotriva legislației naționale, or, altfel Curtea ar impune Statelor Contractante cerința de a încorpora Convenția (a se vedea *Appleby and Others v. the United Kingdom*, nr. 44306/98, § 56, ECHR 2003-VI). Prin urmare, deoarece în legislația națională nu există un recurs cu privire la calitatea articolelor 18 și 19 ale Legii cu privire la arestarea preventivă, pretenția reclamantului nu este în corespundere cu acest principiu. În aceste circumstanțe, Curtea nu constată existența unei violări a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 8.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

114. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

115. Reclamantul a solicitat EUR 9,000 cu titlu de prejudiciu moral, din care EUR 5,000 au fost solicitați pentru încălcarea dreptului său de a nu fi deținut în condiții inumane și degradante, EUR 2,000 pentru încălcarea dreptului său de a corespunda cu mama sa și EUR 2,000 pentru încălcarea dreptului său de a avea contacte cu soția și fiica sa. Referitor la articolul 13 al Convenției, reclamantul a declarat că constatarea unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă suficientă pentru el.

116. Reclamantul a declarat că condițiile în care el a fost deținut i-au cauzat sentimente de frustrare, incertitudine și neliniște care nu ar putea fi compensate prin simpla constatare a unei violări. Referindu-se la încălcarea dreptului său de a corespunda cu mama sa, reclamantul a declarat că el, fără îndoială, a suferit un prejudiciu ca rezultat al faptului că nu a putut comunica cu ea despre necesitățile sale referitoare la medicamente și că era într-un stres continuu, deoarece nu știa pentru cât timp îi vor ajunge rezervele sale de medicamente. În ceea ce privește întrevederile cu soția și fiica sa, el risca să-și piardă familia și îi era greu să nu-și vadă singurul copil o perioadă de timp atât de lungă.

117. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de reclamant. El a susținut că suma pretinsă pentru violarea articolului 3 al Convenției era excesivă. Referitor la sumele pretinse pentru violările articolului 8, el a declarat că constatarea unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă suficientă.

118. Curtea notează că reclamantul care suferea de astm a fost deținut timp de nouă luni în celule supraaglomerate împreună cu fumători douăzeci și trei de ore pe zi, fără îngrijire medicală corespunzătoare, fără hrană corespunzătoare și în condiții sanitare necorespunzătoare. Mai mult, deși era dependent de familia sa în aprovizionarea cu medicamente, el, de asemenea, a fost lipsit de posibilitatea de a corespunda cu mama sa și de a-și vedea soția și fiica. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul, în mod inevitabil, trebuia să fi suferit frustrări, incertitudine și neliniște care nu pot fi compensate doar prin simpla constatare a unei violări. Făcând evaluarea sa în bază echitabilă, așa cum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea acordă reclamantului suma de EUR 3,000 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

119. Reclamantul a pretins, de asemenea, EUR 2,940 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții.

120. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că ea este excesivă. Potrivit Guvernului, suma pretinsă de reclamant este prea mare în lumina salariului mediu lunar din Republica Moldova și a plăților oficiale achitate de stat avocaților din oficiu. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore prestate de reprezentantul reclamantului lucrând asupra cauzei.

121. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

122. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și lucrul efectuat de către avocatul reclamantului, Curtea acordă reclamantului EUR 1,500.

C. Dobânda de întârziere

123. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 3 al Convenției;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește dreptul reclamantului de a corespunda cu mama sa;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 8 al Convenției în ceea ce privește refuzul de a-i permite reclamantului să aibă contacte cu soția și fiica sa;
4. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 3 al Convenției;
5. *Hotărăște* că nu a existat o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 8 al Convenției;

6. *Hotărâște*

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 septembrie 2005, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte